

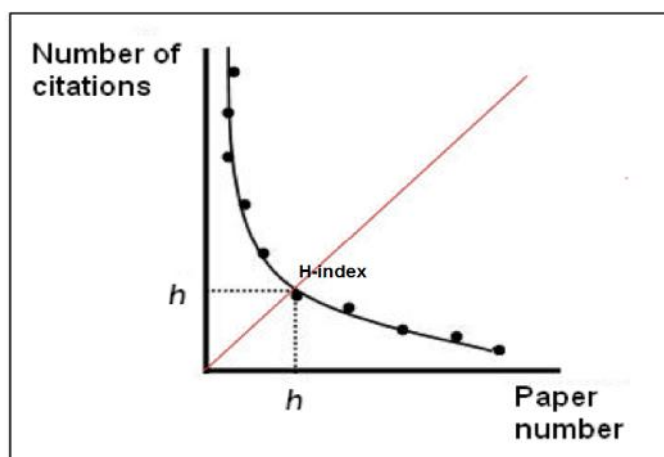
اچ ایندکس (H-index) چیست؟

H-index یا هایرش ایندکس نخستین بار توسط فیزیکدانی به نام جورج هایرش (Hirsch) به منظور بررسی تولیدات و اثرگذاری محققین فیزیک ابداع شد و رفته رفته در همه حوزه های علوم عمومی شد.

اساس محاسبه این شاخص، تعداد استناداتی است که از سوی دیگران به آثار یک محقق صورت می گیرد.

هدف از محاسبه H-index برای افراد، شناسایی و رتبه بندی محققان نه تنها بر اساس میزان تولیدات علمی شان (تعداد مقالات و ...)، بلکه همچنین بر اساس میزان اثرگذاری تولیدات آنهاست. از منظر شاخص H-index، محقق برتر محقق است که productivity را در عین Effectiveness حفظ نماید. یعنی همچنان که در طول زمان به تعداد مقالات و سایر تولیدات علمی اش افزوده می شود، تعداد استندهای دریافتی آثارش (معیار سنجش Effectiveness آثار علمی) نیز رشد نماید. پس محقق که تنها در یک بعد موفق است، الزاماً محقق برتر نیست. یعنی نه محقق که آثار بی شمارش ارجاعات اندکی دریافت کرده اند، و نه محقق که آثار اندکش ارجاعات بیشمار دریافت کرده اند، هیچ یک از نظر شاخص H-index وضعیت مطلوبی ندارند.

وقتی می گوییم که h-index فردی برابر است با n یعنی چه؟ یعنی آن فرد دست کم n مقاله دارد که هر یک از آنها دست کم n بار توسط دیگران مورد استناد قرار گرفته اند. (ممکن است فرد بیشتر از n مقاله داشته باشد ولی بقیه مقالاتش به میزان کافی استناد دریافت نکرده باشند. همچنین ممکن است برخی از مقالات فرد بیشتر از n بار مورد استناد قرار گرفته باشند اما چون تعداد مقالات فرد n تاست، H-index او نمی تواند بیشتر از n باشد.) برای اینکه H-index فردی یک واحد بیشتر شود، لازمست همزمان با اینکه تعداد مقالاتش $n+1$ می شود، n مقاله قبلی اش هر کدام یک استناد دیگر هم دریافت کنند.

مهم ترین پایگاه های اطلاعاتی که شاخص اچ ایندکس افراد را محاسبه می کنند عبارتند از: Scopus، ISI's Web of Knowledge و Google Scholar.

- * در اسکوپوس: جستجوی نام خانوادگی نویسنده موردنظر در Author Search و انتخاب نویسنده موردنظر در صفحه نتایج، گزینه View Citation Overview
- * در ISI's Web of Knowledge: جستجوی نام خانوادگی نویسنده ، انتخاب دقیق نویسنده موردنظر از پنل سمت چپ در صفحه نتایج، انتخاب گزینه Create Citation Report
- * در Google Scholar: جستجوی نام خانوادگی نویسنده، کلیک روی نام نویسنده موردنظر (به شرط آنکه زیر نامش خط کشیده شده باشد) در صفحه نتایج

عاطفه کلانتری

کتابدار دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی قزوین
دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش شناسی دانشگاه شیراز

تیر ۹۵
